

11.0. Sociale zaken – Maatschappelijk verantwoord aankoopbeleid - Goedkeuring

Voorgeschiedenis

De stad Mortsel heeft duurzame ontwikkeling als een van haar beleidsprincipes opgenomen. Het ondertekenen van de Samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' 2008-2013 met de Vlaamse overheid en het aanstellen van een duurzaamheidsambtenaar zijn daar concrete invullingen van.

Specifiek wat betreft maatschappelijk verantwoord of duurzaam aankoopbeleid werd bij stad Mortsel in het verleden binnen bepaalde bestekken en aankopen al rekening gehouden met milieu- en/of sociale criteria. Hieronder volgt een overzicht:

- sociale clausule: in de bestekken voor feestverlichting, textielcontainers, en grof huisvuilophaling werd een sociale clausule opgenomen
- catering: de koffie draagt het Max Havelaar label. Er werd biologische wijn geschonken op het personeelsfeest, en op sommige vergaderingen en recepties.
- Sinterklaasactie: er werd in 2007 chocolade aangekocht via de Wereldwinkel
- wenskaarten: aankoop van wenskaarten via 11.11.11
- hout: gebruik van FSC-hout voor verschillende toepassingen (vb. project werkwinkel/Eco-appartementen, wegwijzerpalen Hazelwormleerpad, draagconstructie plafonds ABK, terrassen jeugdlokalen Van Dyckstraat, speeltoestellen bij zwembad en BKO, isolatie jeugdlokalen Mortsel Dorp en Oude God, heraanleg visplaatsen Fort 4)
- papier: gebruik van 100% kringlooppapier. Mortsel Info wordt gedrukt op recyclagepapier.
- energie: gebruik van 100% groene stroom
- energiezuinige toestellen: bij aankoop of vervanging van toestellen wordt gekozen voor de meest energiezuinige (vb. koelkasten met A+-label, verwarmingsinstallatie in MG 69 van Fort 4 vervangen door installatie met Optimaz-label, computers, printers, kopieertoestellen met Energy Star-label en TFT-schermen)
- schoonmaakmiddelen: gebruik van milieuvriendelijke Ecover vaatwastabletten, glas- en interieurreiniger, WC-reiniger
- wagens: bij aankoop van een nieuwe wagen wordt de euro-norm en het CO2-label in het lastenboek opgenomen. Indien mogelijk wordt er gekozen voor voertuigen met LPG.
- water: gebruik van spaardouchekoppen. Bij vernieuwing van toiletten wordt er gekozen voor waterzuinige toiletten en kranen met drukknop
- duurzaam en ethisch beleggen van een deel van de pensioenfondsen

Feiten en context

Maatschappelijk verantwoord aankoopbeleid bij overheden

Verschillende overheidsinstanties houden een pleidooi voor duurzame ontwikkeling en willen in dit kader een voorbeeldfunctie vervullen door in hun eigen interne werking effectief duurzaam te handelen.

Duurzame of maatschappelijk verantwoorde aankopen – het opnemen van sociale en/of milieucriteria in overheidsopdrachten en aanbestedingen – zijn een wezenlijk onderdeel daarvan. In de praktijk worden reeds ad hoc duurzame aankopen gedaan, maar er is bij de verschillende overheden nood aan een meer algemeen beleid hieromtrent.

Zo is er op nationaal vlak een Federaal Actieplan Duurzame Overheidsopdrachten in de maak. Doel hiervan is om de integratie van duurzaamheidscriteria bij de aankoopdiensten van de federale overheid verder aan te moedigen. Ook op Vlaams niveau werkt men momenteel aan een actieplan duurzame overheidsopdrachten (aankopen, werken en diensten) met als doel het structureel uitbouwen van het maatschappelijk verantwoord aankoopbeleid bij de Vlaamse overheid. Beide plannen worden in de nabije toekomst (voorjaar 2009) verwacht.

In het ontwerp provinciaal milieubeleidsplan 2008-2012 is de doelstelling opgenomen om 50% van de producten duurzaam aan te kopen. De provincie wil ook de gemeenten aanmoedigen om tegen 2015 50% duurzame aankopen te doen.

Verder zijn op internationaal en nationaal vlak verschillende initiatieven opgezet die sociale criteria en duurzaamheid ondersteunen, zoals bijvoorbeeld de 'Schone Kleren Campagne' en 'Fair Trade Gemeente'.

Steeds meer lokale besturen maken in het kader van MVO (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) werk van een geïntegreerd aankoopbeleid waarin zowel de economische argumenten als sociale en ecologische overwegingen met elkaar worden vervlochten. Maatschappelijke thema's en vraagstukken als

CO2 uitstoot, mobiliteit, gezondheid, duurzame consumptie, duurzaam ruimtegebruik en sociale rechtvaardigheid kunnen niet altijd geïsoleerd behandeld worden en vragen een integrale aanpak. Het aankoopbeleid en aanbesteden van diensten maken hier deel van uit. Maatschappelijk verantwoorde aankopen gebeurden bij stad Mortsel in het verleden ad hoc (zie voorbeelden voorgeschiedenis). Het is wenselijk om hiervoor een algemeen kader vast te leggen en een duidelijk engagement aan te gaan.

Productgroepen

Zowat alle aankopen of opdrachten komen in aanmerking voor een maatschappelijk verantwoorde invulling. Het is daarom aangewezen om binnen een algemeen maatschappelijk verantwoord aankoopbeleid een aantal productgroepen prioritair te behandelen, en daarna via een groeitraject stap voor stap uit te breiden naar andere productgroepen. Er wordt voorgesteld om volgende productgroepen prioritair te behandelen: verlichting, werkkledij en catering.

Wetgeving en instrumenten

De aanbestedingsprocedure van de stad Mortsel is geregeld volgens verschillende richtlijnen, wetten en KB's (zie juridische grond). Vrij verkeer van goederen en vrij verlenen van diensten zijn belangrijke voorwaarden die gerespecteerd moeten worden. Kwaliteit en prijs zijn belangrijke elementen die opgenomen worden in de gunningscriteria.

Bij een maatschappelijk verantwoord aankoopbeleid is het uiteraard van belang om rekening te houden met de wetgeving op de overheidsopdrachten. Die maakt het in sommige gevallen iets moeilijker om met andere criteria dan de prijs rekening te houden. Maar in vele gevallen kan het wel. Het is dus een misvatting dat het opnemen van sociale en/of milieucriteria niet zou kunnen omwille van de wetgeving. De wetgeving laat wel degelijk toe dat openbare aankopen niet alleen gebeuren op basis van kostenefficiëntie maar ook vanuit duurzame ecologische en sociale overwegingen.

Daarnaast bestaan er verschillende interessante, zeer praktijkgerichte instrumenten en bronnen van informatie over maatschappelijk verantwoorde aankopen en bestekken die de effectieve implementatie ervan vergemakkelijken, zoals bijvoorbeeld de Leidraad voor sociale criteria in overheidsopdrachten (publicatie VVSG), Milieukoopwijzer (www.milieukoopwijzer.be), Gids voor duurzame aankopen (www.gidsvoorduurzameaankopen.be), Labelinfo.be (databank met productlabels), OVAM producttest (www.ovam.be/producttest),...

Juridische grond

Europese richtlijnen m.b.t. overheidsopdrachten 2004/18

Wet van 24 december 1993 betreffende overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten en KB van 8 januari 1996 betreffende de overheidsopdrachten à art. 18 bis sociale clausule
à integratie van milieucriteria kan binnen verschillende stappen van de aanbestedingsprocedure: vast stellen eisen van de opdracht en technische bepalingen, kwalitatieve selectie, gunningscriteria, uitvoeringsvoorwaarden

Adviezen

GROS Mortsel heeft meerdere malen geijverd opdat de stad Mortsel in haar aankoopbeleid rekening houdt met eerlijke handel criteria. In december 2008 staat het initiatief 'Fair Trade Gemeente' op de agenda.

Op de milieuraad van 9 oktober werd dit besproken.

Het positief advies van Noord-Zuid consultant Lars Verschaeren, duurzaamheidsambtenaar Aagje Geerardyn en milieuambtenaar Erik Mertens.

Argumentatie

Duurzame overheidsopdrachten zijn niet enkel relevant voor het milieu en voor sociale doeleinden, maar zijn ook politiek en economisch verantwoord.

- **Milieuverantwoord:** Op milieuvlak dragen duurzame overheidsaankopen bij tot de vermindering van afval en het gebruik van grondstoffen, en een beperking van het energiegebruik en vervuiling. Het

milieuverantwoorde aspect van duurzame aankopen houdt zowel rekening met het productieproces als met milieubelastende factoren tijdens het gebruik van het product.

- **Sociaal en ethisch verantwoord:** Een duurzaam aankoopbeleid kan een meer eerlijke handel stimuleren waarbij gelet wordt op de arbeidsomstandigheden van de werknemers en een eerlijke prijs voor de aangeboden producten. Verder wordt ook sociale tewerkstelling gestimuleerd.

- **Economisch verantwoord:** In tegenstelling tot wat vaak beweerd wordt, bieden duurzame overheidsopdrachten ook economische voordelen. Men streeft er immers naar om de gunning te baseren op de levenscycluskost (LCC) i.p.v. enkel op de aankoopprijs (dus inclusief onderhoudskosten, operationele kosten). Door hiermee rekening te houden bij de gunning voor constructie of aankoop kan men de toekomstige budgetten soms aanzienlijk ontlasten.

- **Politiek verantwoord:** Overheden hebben een belangrijke voorbeeldfunctie en kunnen een belangrijke invloed uitoefenen op de markt om producenten en leveranciers aan te zetten tot een meer duurzame productie van goederen en diensten. Dergelijke inzet wordt ook gewaardeerd door de burgers die een gezonde en aangename leefomgeving wensen. Het beleid van de overheden die duurzaam aankopen krijgt meer legitimiteit.

Het ontwikkelen en implementeren van een duurzaam aankoopbeleid bij stad Mortsel past perfect binnen het initiatief 'Fair Trade Gemeente' en binnen de Samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' 2008-2013 met de Vlaamse overheid. De Samenwerkingsovereenkomst (basisniveau) verplicht de gemeenten om het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout te implementeren in de werking van de eigen gemeentelijke diensten, en om gebruik van gekeurd breekpuin op te nemen in de bestekken. Overige initiatieven m.b.t. duurzaam productgebruik leveren extra punten op (onderscheidingsniveau).

Het voorstel om de productgroepen verlichting, werkkledij en catering prioritair te behandelen is gebaseerd op twee overwegingen. De productgroepen hebben ten eerste een grote externe zichtbaarheid en passen dus perfect in de doelstelling om als stad een voorbeeldfunctie uit te oefenen en een katalysatorrol te vervullen naar lokale bevolking en bedrijven toe. Ten tweede kunnen voor de productgroepen werkkledij en catering zowel sociale als milieucriteria worden toegepast.

Financiële weerslag

De financiële weerslag dient te worden onderzocht per aankoop of aanbesteding.

Fasering

geen

Communicatieparagraaf

Aan wie moet dit besluit worden gecommuniceerd?

nihil

Welke timing moet worden gehanteerd voor de communicatie?

nihil

Wie is dossierverantwoordelijke?

Duurzaamheidsambtenaar Aagje Geerardyn, Noord-Zuid consultant Lars Verschaeren en milieuambtenaar Erik Mertens afhankelijk van het aanbestedings- en aankoopdossier.

HET COLLEGE BESLUIT

Art.1: Het stadsbestuur van Mortsel engageert zich om een maatschappelijk verantwoord aankoopbeleid te voeren. Het stadsbestuur wil reeds bestaande initiatieven in dit kader dan ook behouden.

Art.2: Het stadsbestuur geeft de opdracht aan duurzaamheidsambtenaar Aagje Geerardyn, Noord-Zuid consultant Lars Verschaeren en milieuambtenaar Erik Mertens om, in overleg met de betrokken diensten, de criteria op te stellen voor een maatschappelijk verantwoord aankoopbeleid inzake verlichting, werkkledij en catering, en deze voor te leggen aan het college ter goedkeuring.

Art. 3: Na goedkeuring van de criteria dienen de bevolking en het OCMW te worden ingelicht over de mogelijkheden van maatschappelijk verantwoord aankopen en de inspanningen van het stadsbestuur hieromtrent. Naar analogie met de gezamenlijke aankoop van groene stroom kunnen er met het OCMW gelijkaardige denkplanken ontwikkeld worden.

De Financiële gevolgen zijn

Begrotingsartikel	Begrotingskrediet	Beschikbaar	Geraamde uitgave
/	/	/	/

Art.3:

Kopie wordt bezorgd aan:

Dienst	Aantal	Opdracht
Dienst sociale zaken	2	uitvoering
Technische dienst	1	uitvoering
Stadswerken	1	uitvoering
Secretariaat	1	uitvoering
Alle diensten	1	kennisgeving